

KVINNER I FENGSEL

I relasjon til intervjuet med meg i Dagbladet tirsdag den 24. februar, vil jeg gi en kortfattet redegjørelse for mine synspunkter. Reaksjonene fra enkelte av mine medinnsatte har vært preget av store misforståelser, og jeg håper at det etterfølgende i så måte vil være klargjørende.

Journalisten som intervjuet meg har tidligere skrevet flere svært gode artikler om kriminalomsorgen og fengselssystemet, og forutsetningen for intervjuet var *at det skulle være like seriøst* som det øvrige han har skrevet.

Jeg ble derfor oppriktig lei meg over at vinklingen ble så vidt tabloid, da jeg vet at mange har lite kunnskap om hvordan media, og da særlig tabloidavisene fungerer. Det er imidlertid slik at man av og til er nødt til å sluke noen kameler for å sette fokus på ting som er viktige, og innholdet i reaksjonene fra mine medinnsatte har overbevist meg om at dette er både viktig og riktig.

Min målsetting med intervjuet var å sette kriminalomsorgen, og da spesielt kvinnes situasjon på dagsorden. Utgangspunktet var, som det framgår av teksten, at forskningsstiftelsen FAFO nylig la fram den første levekårsundersøkelsen gjennomført i norske fengsler.

Det er svært viktig å sette fokus på kvinnes situasjon i fengslene fordi kriminalomsorgen for en stor del er lagt opp på menns premisser. Det ytrer seg blant annet ved at arbeids- og fritidstilbud er tilpasset menn, de knappe ressursene brukes på å bedre mennenes soningsforhold, (for eksempel er de de eneste som får tilbud om turer utenfor murene), og menn har et mye bedre tilbud i forhold til åpen soning enn kvinner.

Det er dessverre umulig å diskutere kvinner i fengsel uten å komme inn på rus. Som det framgår av materialet fra FAFO, er det en større andel tunge rusmisbrukere blant kvinner enn blant menn som soner.

Kvinner har ofte mer komplekse problemer enn menn, og de lider ofte under mangel på oppfølging fra helsetjeneste og sosialetat. Herunder kommer at svært mange har barn i fosterhjem, og sliter med både psykiske traumer og praktiske problemer i forhold til dette.

Dette at seks av ti ruser seg i fengselet er tall fra FAFO's materiale og ikke noe jeg har suget av eget bryst. Dessverre er det slik at det til tross for omfattende kontroll til enhver tid vil være mulig å få narkotika inn i fengslene.

Når det gjelder forholdene i Skien fengsel presiserte jeg i intervjuet at de er bedre enn i de andre anstaltene jeg kjenner til. Grunnen til dette er at fellesskapsavdelingene i Skien er organisert i små boenheter med seks

personer, og at man hele tiden har nær kontakt med de ansatte. Forholdene blir dermed relativt gjennomsiktede.

Etter min mening er det viktig å vektlegge et godt forhold mellom de innsatte og de ansatte og jeg tror at ordningen med refselse for disiplinærbrudd bidrar til å vanskeliggjøre dette. Det at en rusmisbruker ruser seg burde ikke overraske noen, og dager og uker i isolasjon uten fjernsyn vil ikke løse det problemet. Mange innsatte er ukjente med tillitsforhold, lojalitet og vennskap, og fokus på disse verdiene burde være en viktig del av rehabiliteringene. Når kontaktbetjenten som du har utviklet et personlig forhold til også skal fungere som angiver, blir dette vanskelig.

Tilbakefallsprosenten er som kjent svært høy. Tallene bekrefter det min egen erfaring har vist meg, de fleste som løslates kommer tilbake. Dessverre gjelder dette særlig rusmisbrukerne. Grunnene er mange og komplekse, overgangen mellom fengselet og samfunnet for øvrig er for stor, ettervernet er for dårlig etc.

Ut i fra dette har jeg imidlertid konkludert med at straff ikke virker. Samfunnet må slippe taket i det primitive og foreldete som ligger i ordet "straff", og begynne å tenke rehabilitering i vid skala. Alle skal tilbake til samfunnet, og ingen er tjent med at veien tilbake til kriminalitet er kort. Dersom straff virkelig hadde vært løsningen ville man i USA hatt et samfunn tilnærmet uten kriminalitet. Det man derimot ser er at strenge straffer og et tøffere politi fører til en tøffere og råere kriminalitet.

I relasjon til rehabilitering er jeg opptatt av holdninger. Som det klart framgår av intervjuet i Dagbladet har jeg ikke vært inne på sexpress, symboler, eller trakassering, dette er fullstendig misforstått.

Store deler av miljøet i et fengsel har imidlertid en sjargong som i samfunnet for øvrig ikke er akseptert. Dette gjelder både holdninger og språkbruk. Min bekymring er at så fort man kommer utenfor porten vil dette virke ekskluderende. På skoler og arbeidsplasser er det normer for adferd, som også på noen områder er lovregulert. Dersom ikke rehabiliteringen legger vekt på å endre tankegodt og adferd, vil fengselsoppholdet være like effektivt som en slankekur på en sjokoladefabrikk.

Dette er det vesentligste at det jeg var inne på under intervjuet med Dagbladet. Jeg forstår at det kan være vanskelig for de innsatte i fengslene at det settes fokus på disse tingene, mye oppleves sikkert sårt og personlig. Dersom vi skal få til endringer til det bedre innenfor kriminalomsorgen, er det likevel helt nødvendig.

Leserinnelegg av VERONICA ORDERUD
Telemarksavisa 03.03.2004